

**Шановні вчителі соціальної та здоров'язбережувальної
освітньої галузі!**

Пропонуємо ознайомитися з методичними матеріалами за темою:
**«7 клас НУШ: основні напрями реалізації реформи
у соціальній та здоров'язбережувальній освітній галузі
у 2024/2025 навчальному році»**

Ознайомлення з цими матеріалами дасть змогу ширити знання щодо особливостей викладання у новому 2024/2025 навчальному році та оцінювання в НУШ.

09 серпня 2024 року прийнято Наказ Міністерства освіти і науки України № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»(https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92805/)

Згідно з цим Наказом розподіл годин для інтегрованих курсів та навчальних предметів, через які реалізується СЗО, залишилися незмінними як для 5-6 класів, так і для 7-9 класів (як зазначено у Наказі Міністерства освіти і науки України № 235 від 19.02.2021 р.)

Додаток 1
до Типової освітньої програми для 5–9 класів
закладів загальної середньої освіти (розділ 3)

Загальний обсяг навчального навантаження для закладів із навчанням українською мовою

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	Кількість годин на тиждень і рік														
		5 клас			6 клас			7 клас			8 клас			9 клас		
		мін	макс	різниця по галузі	мін	макс	різниця по галузі	мін	макс	різниця по галузі	мін	макс	різниця по галузі	мін	макс	різниця по галузі
Мовно-літературна	на тиждень	10	13	3	10	13	3	9	12	3	8	12	4	8	12	4
	на рік	350	455	105	350	455	105	315	420	105	280	420	140	280	420	140
Математична	на тиждень	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	7	3	4	7	3
	на рік	140	210	70	140	210	70	140	210	70	140	245	105	140	245	105
Природнича	на тиждень	1,5	3	1,5	2	5	3	7	9	2	8	10	2	8	11	3
	на рік	52,5	105	52,5	70	175	105	245	315	70	280	350	70	280	385	105
Соціальна та здоров'язбережувальна	на тиждень	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2
	на рік	35	105	70	35	105	70	35	105	70	35	105	70	35	105	70
Громадянська та історична	на тиждень	1	2	1	1,5	3	1,5	1,5	3	1,5	2	3	1	2	3	1
	на рік	35	70	35	52,5	105	52,5	52,5	105	52,5	70	105	35	70	105	35
Технологічна	на тиждень	1	3	2	1	3	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1

В додатку 1 зміна з попередньою Типовою освітньою програмою лише в тім, що замість стовпця «рекомендовано» з'явився стовпчик «різниця по галузі» (між мінімальною та максимальною кількістю годин на тиждень).

В типовій освітній програмі 2024 року (зі змінами) в розділі «Міжгалузеві інтегровані курси» є 0,5 годин «Безпекового практикуму» для СЗО.

Назва освітньої галузі	Інтегровані курси	Кількість годин на тиждень з розрахунку мінімального навчального навантаження					Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень з розрахунку мінімального навчального навантаження				
		5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас		5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас
Соціальна і здоров'язбережувальна	Безпековий практикум	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5						
Технологічна												
Природнича												
Соціальна і здоров'язбережувальна	Курси соціального, емоційного та етичного спрямування*	0,5	0,5									

Але в Додатку 3 зазначено: **«Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь у 5-7 класах реалізується через інтегрований курс (наприклад, «Здоров'я, безпека та добробут» тощо), який може бути доповнений одним із курсів соціального, емоційного та етичного спрямування за рахунок годин навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами за умови, що для цих курсів заклад освіти використовує модельні навчальні програми, які отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», або навчальні програми, які отримали гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» в установленому порядку».**

Тобто якщо немає модельної навчальної програми, використання цих 0,5 годин/тиждень не є можливим на сьогоднішній день. Пояснень щодо правового підґрунтя для використання цих годин для планування навантаження на навчальний рік доки не надано.

ШЛЯХИ НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Про освітні втрати (educational loss, learning losses) почали активно говорити у світі під час карантинних обмежень COVID-19.

В Україні освітні втрати зумовлені як пандемією, так і війною. Вимушена перерва у навчанні, знищені школи, відсутність очного навчання, значні обмеження для дистанційного. Варто також враховувати перебої з

електроенергією та інтернетом – головні виклики, з якими стикнулася українська освіта, особливо з початку минулого року.

Освітні втрати – це реалії, з якими доводиться змиритися мало не кожному українському вчителю. І, звісно, не просто змиритися, а шукати способи виправити ситуацію на краще. Нещодавно міністр освіти і науки Оксен Лісовий, анонсуючи дослідження освітніх втрат в Україні, підкреслив, що йдеться саме про втрати, а не розриви. Чому в першу чергу говоримо про освітні втрати?

Освітні розриви – значна та стійка різниця в освітніх досягненнях між різними категоріями учнів та учениць. Окрім результатів навчання, вони включають соціальний, психологічний розвиток та виховання.

Освітні втрати – уповільнення чи переривання освітнього прогресу через великі паузи в навчанні. Саме тому освітні втрати потребують оперативного реагування. Їхнє подолання – зараз один з головних пріоритетів української системи освіти. Освітні втрати відносяться до втрати можливостей отримання якісної освіти і недостатньої доступності освітніх послуг для певних груп населення або в конкретних регіонах. Наприклад, через війну багато українських дітей не мали можливості відвідувати школу чи долучатися до уроків онлайн. Через це у деяких з них можуть спостерігатися освітні втрати: уповільнення соціального чи психологічного розвитку, втрати у вихованні чи в академічних знаннях і навичках.

Втрати – це різниця між тим, чого могла б досягти конкретна дитина, і тим, що вона досягла. Поняття «освітні втрати» є ширшим і охоплює поняття «навчальні втрати».

Навчальні втрати – будь-яка втрата знань, умінь, навичок і/або уповільнення чи переривання академічного прогресу. Навчальні втрати є результатом великих прогалин або пауз у навчанні конкретного учня чи учениці. Які ж існують рекомендації з подолання освітніх втрат?

По-перше, треба діагностувати втрати.

Для цього необхідна процедура вимірювання навчальних втрат.

Вимірювання навчальних втрат – визначення різниці між реальним рівнем предметних компетентностей дітей певного класу та рівнем предметних компетентностей, які визначені певними стандартами освіти для конкретного класу. Вимірювання допомагає виявити прогалини у знаннях та несформованість певних навичок школярів.

Наприклад, учителі можуть виміряти навчальні втрати класу за результатами діагностичної роботи.

Діагностичні роботи — інструмент виявлення навчальних втрат, що допомагає педагогам визначити рівень знань дітей за певний період. Роботи містять завдання для перевірки опорних знань з конкретного предмета. Тож після отримання результатів педагоги зможуть визначити, що потрібно додатково опрацювати з класом.

Наприклад, на початку навчального року вчителі можуть запропонувати діагностичні тести ВШО. (<https://lms.e-school.net.ua/>)

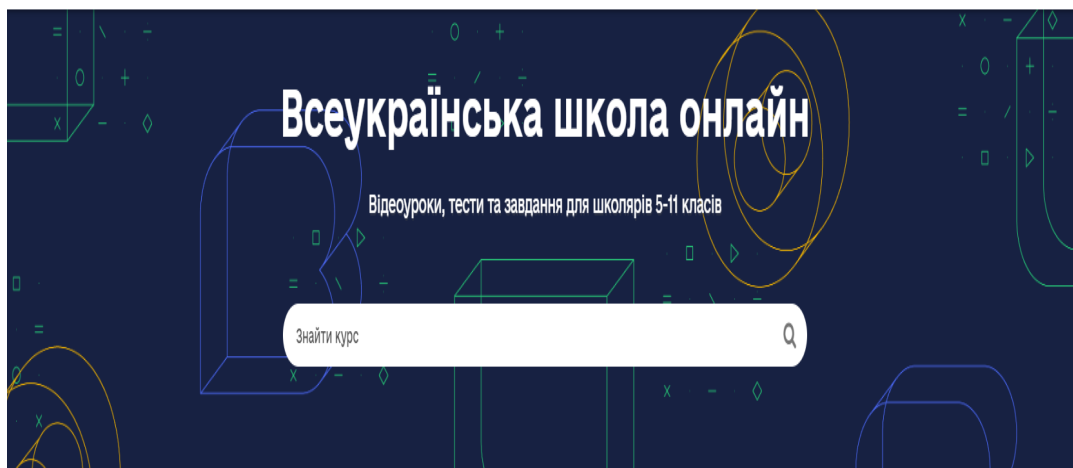

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ПРО ПРОЕКТ ЯК КОРИСТУВАТИСЯ КУРСИ

Зареєструватися

Увійти

Це допоможе виявити навчальні втрати кожного учня і учениці та дізнатися рекомендації щодо їхнього подолання.

Якщо дитина вашого класу зараз знаходиться за кордоном та проходить там навчання, слід порівняти навчальну програми країни, в якій тимчасово учень навчається, з українською. Визначивши прогалини в знаннях і вміннях, можна працювати з їх надолуженням.

Оцінюємо за потребами: яким навчальним темам, умінням приділити додаткову увагу?

По-друге, треба розробити програму надолуження.

Перш за все при створенні такої програми варто зважати на психоемоційний стан дітей. Чи здатні вони засвоювати матеріал та як полегшити їхнє навчання. Адже дитині буде складно навчатися, якщо вона перебуває у важкому емоційному чи фізичному стані. Це в першу чергу стосується дітей ВПО, якщо вони нещодавно з'явилися у вашому класі.

Далі варто розставити пріоритети. Які знання та навички потрібні дитині, щоб успішно навчатися у наступному класі. Та як їй вийти на один рівень з однолітками вже зараз.

На сайті Державної служб якості освіти України опубліковано статтю «Навчальні втрати в умовах війни: як учителю їх діагностувати та компенсувати» (<https://sqe.gov.ua/navchalni-vtrati-v-umovakh-viyni-yak-uchi>). В ній наведено приклади стратегій компенсацій навчальних втрат з переліком переваг та недоліків кожної з них.

Для бажаючих є безкоштовний курс «Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат» (<https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo/>)

Цей проєкт реалізує Громадська спілка «Освіторія» у партнерстві з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Міністерством освіти і науки України (МОН) за підтримки Глобального партнерства в галузі освіти (GPE) та Уряду Японії. На жаль, цей курс спрямовано для освітніх управлінців, вчителів

початкової школи, вчителів математики та вчителів української мови та літератури.

Але в його програмі є **«базовий міні-курс для всіх освітян»**, який також стане у нагоді для вчителів СЗО. До речі, тим, хто пройшов цей курс надається сертифікат про підвищення кваліфікації на 6 годин.

Крім запропонованих вище стратегій, можна порекомендувати наступне.

1) Додаткові заняття. Плануємо додаткові заняття для того, щоб наздогнати навчальну програму. Такі заняття можуть бути для всього класу, невеликих груп чи окремих учнів. Тут важливо орієнтуватись на кожного учня. Адже навіть якщо діти пропустили однаковий час навчання, прогалини у них можуть бути різні. Додаткові заняття можна проводити онлайн. А деякі завдання діти можуть виконувати самостійно в асинхронному режимі.

2) Індивідуальне навчання. Треба не плутати індивідуальне навчання та індивідуальну форму роботи.

Індивідуальне навчання – це коли вчитель працює з дитиною один на один поза класним колективом.

Індивідуальна форма роботи – коли діти самостійно виконують завдання та не контактують між собою. При цьому всі у класі отримують однакове завдання.

3) Програми самонавчання – це програми, за якими діти працюють із мінімальним втручанням учителя. Вони допомагають учням та ученицям поступово покращувати володіння базовими навичками.

4) Кросдисциплінарні уроки – це напрямок методичного оновлення освітньої системи в школі, що передбачає інтеграцію знань одразу з кількох дисциплін навколо однієї теми. Так, на одному уроці поєднуються блоки знань з різних предметних галузей, але підпорядкованих єдиній темі. Дуже ефективний спосіб, але варто його застосовувати не частіше ніж раз на місяць.

Це дуже близько до STEM-уроків, коли ми говоримо «про все».

Кросдисциплінарний урок не треба ототожнювати з міждисциплінарною інтеграцією. Нюанс в тому, що міждисциплінарна інтеграція відбувається саме за рахунок таких уроків. Тобто інтеграція це більш ширше поняття ніж кросдисциплінарний урок.

5) Диференційоване навчання – це гнучке навчання, що враховує індивідуальні особливості учнів. При цьому дітей ділять на групи за рівнем навчальних можливостей, успішністю, пізнавальним інтересом, темпом навчання. Наприклад, залежно від рівнів самостійності учнів та учениць, одній групі можна запропонувати домашнє завдання для подолання навчальних втрат, до якого буде наведене аналогічне завдання з повним

розв'язанням. Другій групі – завдання з чіткими вказівками, що треба зробити. А третій – лише саме завдання, без підказок.

6) Інклюзивне навчання – забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами, зокрема освітніми втратами. Інклюзивне навчання відбувається у загальноосвітніх навчальних закладах. Проте педагоги використовують особистісно орієнтовані методи навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей.

7) Персоналізоване навчання – це освітній підхід, що враховує індивідуальні потреби, інтереси та сильні сторони кожного учня та учениці. Але при цьому індивідуальні потреби учня розглядаються в контексті цілої спільноти класу.

8) Збільшення часу навчання. Важливо не просто запровадити додаткові уроки чи скоротити канікули, а ефективно використати цей час.

Одним із варіантів надолуження також є літні школи. Їх влаштовують у таборах чи центрах дозвілля, а учні записуються туди за бажанням. Навчання там відбувається в ігровій формі. А діти мають багато фізичної активності та розваг.

Також як варіант програми надолуження навчальних втрат розглядається залучення тьютора. **Тьютор** – наставник, який підтримує і допомагає дітям у надолуженні освітніх втрат. Тьютори можуть займатися репетиторством індивідуально з дитиною або вести групові заняття. На відміну від учителя, тьютор не обов'язково повинен мати педагогічну освіту.

Наприклад, один із батьків, що виявив бажання і має відповідні компетентності, раз на тиждень може проводити заняття з групою дітей, які мають навчальні втрати. Такий формат є найбільш ефективним, коли на одного тьютора припадає від одного до чотирьох дітей. Навчання може відбуватися під час шкільних занять або після них, очно або онлайн.

КРИТЕРІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ СЗО

Згідно з п. 3 Наказу Міністерства освіти і науки України № 1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» (https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92715/) визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2022 року № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти».

Основні положення цього наказу.

Під час реалізації оцінювання результатів навчання здобувачів освіти рекомендовано:

1) Визначати форми поточного і підсумкового оцінювання під час планування освітнього процесу на семестр;

2) Формулювати об'єктивні та зрозумілі для учнів цілі (основою для формулювання таких навчальних цілей є обов'язкові/очікувані результати навчання, що визначені ДСБСО / відповідними МНП)

3) Ознайомлювати учнів із критеріями та засобами оцінювання, за якими буде встановлюватися рівень досягнення ними результатів навчання на кінець навчального семестру та року, та ознайомлення із засобами оцінювання, якими буде встановлено результати навчання

4) Надавати учням зворотній зв'язок щодо їхніх результатів навчання за певний період, який має бути зрозумілим, чітким, доброзичливим та своєчасним

Згідно рекомендацій щодо здійснення оцінювання можна виділити деякі **головні аспекти**:

1. Оцінювання здійснюється із застосуванням завдань різних когнітивних рівнів:

- На відтворення знань
- На розуміння
- На застосування в стандартних та змінених навчальних ситуаціях
- Уміння висловлювати власні судження, ставлення тощо

2. Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями змісту інтегрованого курсу або навчального предмету, його обсягом, рівнем узагальнення, віковими особливостями учнів, тощо. Це може бути:

- усне опитування,
- спостереження,
- аналіз портфоліо,
- практичні завдання,
- завдання з використанням ІТ,
- самооцінювання, взаємооцінювання тощо.

3. Частотність та процедури проведення оцінювання, а також види діяльності, результати яких підлягають оцінюванню, визначають педагогічні працівники з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмету/інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом та етапу досягнення очікуваного результату навчання. Оцінювання результатів навчання учнів потребує гнучкості.

4. До оцінювання наскрізних умінь може долучатися шкільний психолог.

5. Під час навчання в дистанційному та змішаному режимах оцінювання результатів навчання може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку.

6. Під час оцінювання результатів навчання важливо враховувати дотримання здобувачами освіти принципів академічної доброчесності. У разі

порушення цього принципу учитель може ухвалити рішення не оцінювати результат та запропонувати учню/учениці повторне проходження оцінювання.

7. Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учнівства та його батьків (або осіб, які їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватися під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у носіях зворотнього зв'язку з батьками (*це можуть бути паперові або електронні щоденники учнів*), а також за рахунок фіксації результатів навчання у свідоцтві досягнень.

Результати оцінювання виражаються в балах (від 1 до 12) та/або в оціночних судженнях. Критерії оцінювання дають змогу здійснювати оцінювання результатів навчання у 12-бальній шкалі оцінювання.

(https://osvita.ua/doc/files/news/927/92715/Kriteriyi_socialna_zdorov_ya.pdf)

Оцінювання здійснюється за визначеними критеріями, які дозволяють встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результат навчання, визначеними ДСБСО, і фактичними результатами навчання, яких досягли учні. Опис кожного бала шкали оцінювання подано з урахуванням структури компетентності (знання, уміння, цінності, ставлення) і наскрізних у всіх компетентностях умінь.

За вибором закладу освіти оцінювання може здійснюватися за власною шкалою оцінювання результатів навчання учнів. У разі запровадження закладом освіти власної шкали оцінювання результатів навчання учнів ним мають бути **визначені правила переведення** до 12-бальної шкали оцінювання.

У базовій загальній середній освіті передбачено такі види оцінювання:

- **поточне та формувальне** оцінювання з метою відстеження особистісного розвитку учнів, їхнього навчального поступу, процесу здобуття навчального досвіду як основи компетентності для розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учнів;
- **підсумкове оцінювання**, під час якого результати навчання здобувачів освіти співвідносяться з обов'язковими результатами, визначеними ДСБСО.

Слід зазначити, що використання двох термінів «поточне» і «формувальне» з визначеною тією самою метою для них робить таку подвійну термінологію надлишковою. Говорячи про види оцінювання в НУШ, достатньо використовувати лише терміни **«формувальне»** та **«підсумкове»** оцінювання.

Коли ми говоримо про формувальне оцінювання мова якраз йде про те, що воно допомагає покращити як якість викладання (допомога вчителю для того, щоб покращити процес навчання), а також це інструмент, який допомагає дитині в індивідуальному просуванні на шляху опанування знаннями, вміннями та формуванням ставлень для зростання рівня індивідуального розвитку.

Яка різниця між формувальним та підсумковим оцінюванням?

У формувальному оцінюванні вчитель втрачає свою так би мовити «монополію» на оцінювання. Безумовно, педагоги здійснюють формувальне оцінювання, але взаємооцінювання та самооцінювання робить учнів також

суб'єктами оцінювання. Це означає, що у формуальному оцінюванні інструменти оцінювання мають розроблятися учнями у співпраці з педагогом і застосовуватися щодо робіт одне одного або власної роботи. У першу чергу це стосується критеріїв оцінювання, за якими учні перевіряють усні або письмові роботи. Але в процесі навчання можуть бути і такі навчальні ситуації, коли учні в співпраці з педагогом добирають завдання одне для одного з певного виду роботи, які потім підлягають оцінюванню самими ж дітьми за певними критеріями.

Орієнтовний перелік інструментів формувального оцінювання:

<https://lvivschool99.com.ua/wp-content/uploads/2021/10/perelik-instrumentiv-for-muvalnoho-otsiniuvannia.pdf>

У підсумковому оцінюванні суб'єктом оцінювання виступає вчитель. Саме педагог розробляє (або запозичує в готовому вигляді в інших авторів з дотриманням вимог академічної доброчесності) і використовує інструменти оцінювання (види робіт, критерії, шкали)

Існують різні види інструментів оцінювання впливу навчання на знання, уміння, ставлення і поведінку учнів.

1. Закриті запитання — тести, розроблені вчителем, або стандартизовані переліки запитань на кшталт:

- «так / ні / не знаю»;
- «згоден / частково / не згоден»;
- доповнення пропозицій;
- установлення відповідей;
- вибір правильних або неправильних відповідей тощо.

Закриті запитання ефективні в оцінюванні рівня знань, оскільки вчителю легко сформулювати кількісні показники, за якими можна порівнювати навчальні результати учнів. Однак цей вид запитань не дозволяє оцінити вміння застосовувати знання.

Цей метод також застосовують для оцінки вмінь, ставлень і намірів. Але якщо у процесі тестування не забезпечується анонімність, треба бути дуже обережним в інтерпретації отриманих результатів, особливо щодо ставлень та намірів. Річ у тому, що учні намагаються відповісти так, як від них очікують, а не так, як вони думають і роблять насправді. Тому рекомендується анонімне тестування з подальшим опрацюванням результатів в узагальненому вигляді для цілого класу.

2. Відкриті запитання дають змогу з'ясувати вміння учня не тільки згадувати, а й застосовувати знання і обґрунтовувати свою відповідь. Крім того, відкриті запитання застосовують для з'ясування вмінь і ставлень учнів до певної проблеми, об'єкта чи явища.

3. Шкали — найкорисніший інструмент для оцінки ставлень. Для цього учням пропонується вказати ступінь своєї згоди або незгоди з конкретним твердженням. Наприклад, учням пропонується твердження: «Вживати пиво в підлітковому віці небезпечно для здоров'я». Своє ставлення пропонується висловити, вибравши один із варіантів відповідей: «абсолютно не згоден», «не згоден», «не впевнений», «згоден», «цілком згоден». Шкали застосовують

також для оцінки учнями своїх поведінкових умінь і навичок, враховуючи при цьому рівень їхньої впевненості у здатності діяти в обраний спосіб.

4. Поведінкові наміри — учневі пропонується оцінити ймовірність того, як він буде поводитися відповідно до того, що сказано у запитанні. Наприклад, для визначення свого ставлення до твердження: «Я не хочу мати статевих стосунків на цьому етапі свого життя» учень має вибрати один із варіантів відповіді: «повністю погоджуюся», «частково погоджуюся», «частково не погоджуюся», «повністю не погоджуюся». В інших варіаціях цього методу наводиться конкретна життєва ситуація та перелік можливих варіантів поведінки. Учневі пропонується вибрати той варіант поведінки, який найбільш прийнятний для нього. Численні дослідження свідчать, що існує тісний взаємозв'язок між намірами і реальною поведінкою. Тому цей метод є найкращим для оцінки впливу навчання на реальну поведінку за умови, якщо тестування проводять в анонімній формі.

5. Інтерв'ю — відповіді на запитання у структурованій або неструктурованій формі. Застосовуються для оцінки знань, умінь і ставлень. Відрізняються від тестів тим, що вчитель під час інтерв'ю отримує інформацію і невербальними каналами. Недоліком є те, що інтерв'ю вимагає набагато більше часу.

6. Рольові ігри і моделювання — корисний інструмент як для відпрацювання поведінкових умінь, так і для їх оцінки.

7. Спостереження дає надійну інформацію про знання, ставлення, поведінкові вміння і реальну поведінку, але вимагає більше часу.

8. Дебати дають змогу оцінити ставлення до певної проблеми, а також вміння дискутувати з повагою до опонента, навички самоконтролю, толерантність, логічне і творче мислення.

9. Презентації, проєкти демонструють знання змісту і здатність логічно мислити, аналізувати, доводити, мотивувати. Проєкти можуть бути теоретичними (науково-пошукові роботи, дослідження) або практичними (випуск наочної агітації, розробка фото- і відеопрезентацій, рольові ігри, сценічні вистави, виступи агітбригад).

10. Творчі методи, або стимулювальні активності – спосіб оцінити знання, ставлення, вміння, навички учнів, використовуючи їх творчий потенціал. Це можуть бути:

- портфоліо — збірник творчих робіт учня за певний період. Наприклад, у портфоліо можна включити аналіз статті, відповіді на листи, есе на задані вчителем теми;
- плакати у вигляді символів або піктограм, які, наприклад, свідчать про знання прав дитини;
- тематичний колаж або альбом, виготовлений з ілюстрованих журналів,
- картки з тестами або ситуаціями для інтерактивних ігор;
- пам'ятка із вивченої теми;
- вірш, пісня, сценарій гри або вистави, які стосуються теми заняття.

Релевантність інструментів оцінювання

Наведена нижче таблиця ілюструє найчастіше використовувані інструменти оцінювання та їх релевантність для оцінки знань, умінь, ставлень і поведінки. Знак «**W**» означає, що інструмент є найбільш корисним для оцінки відповідної складової поведінкової компетентності, а знак «*****» – що він просто корисний.

Вид інструменту оцінки	Важливість для оцінки			
	Знання	Уміння	Ставлення	Поведінка
Закриті запитання	W	*	*	W
Відкриті запитання	W	*	*	
Шкали		*	W	
Поведінкові наміри				W
Інтерв'ю	W	*	W	
Рольові ігри і моделювання	*	W	*	
Спостереження	*	W	*	W
Дебати	*	W	*	W
Презентації, проекти	*	W	*	W
Творчі методи, або такі, що стимулюють активність	*	W	W	

Підсумкові роботи як діагностичні мають давати якнайбільше інформації учасникам та учасницям освітнього процесу щодо того, чого вже досягнуто, а над чим ще варто працювати.

Учитель розробляє (або запозичує в готовому вигляді в інших авторів з дотриманням вимог академічної доброчесності) і використовує інструменти оцінювання (види робіт, критерії, шкали) для встановлення результатів навчання.

Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі та свідоцтвах досягнень учнів.

Тож, яким саме інструментарієм користуватись при оцінюванні - вирішувати вам, шановні освітяни.